

Valtiovarainministeriölle

Asiantuntijalausunto alennetun arvonlisäverokannan korotuksesta

VN/24054/2023

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto edustaa noin 40 000 kotimaista musiikin säveltäjää, sanoittajaa, sovittajaa ja kustantajaa. Teoston kautta maksettiin yhteensä 71,8 miljoonaa euroa tekijänoikeuskorvauksia vuonna 2023. Teoston kokonaisliikevaihto vuonna 2023 oli 83,8 miljoonaa euroa.

Teosto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi alennetun arvonlisäverokannan korotuksesta.

Keskeiset huomiot

- **Luovilla aloilla on merkittävä kasvupotentiaali.** Jos Suomi kirisi edes vähän lähemmäs verrokkimaita kuten Ruotsia ja Tanskaa, luovien alojen tuhannet uudet työpaikat ja yritykset auttaisivat kohentamaan myös julkisen talouden tilaa merkittävästi. Nyt hallitus toimii kuitenkin päinvastoin ja heikentää luovien alojen kasvumahdollisuuksia.
- Alennetun **ALV-kannan korotuksen** negatiivisia vaikutuksia syventää korotuksen toteuttaminen samanaikaisesti lukuisten muiden luoviin alojen osuvien säästötoimien kanssa. Tämä veronkorotus, opetus- ja kulttuuriministeriön **avustusten leikkaukset** ja **yksityisen kopioinnin hyvityksen puolittaminen** osuvat kovaa erityisesti luovien alojen vapaaseen kenttään, jonka asema on jo valmiiksi heikentynyt.
- **Luovat alat kärsivät koronasta merkittävästi** ja alan elpyminen on yhä kesken. Koronakriisi tyhjensi yritysten kassat ja yrittäjien säästöt eikä puskureita uusista kulueristä selviämiseen ole. Elpyminen edellyttäisi tukea veronkorotusten sijaan.
- Alan hauraan lähtötilanteen vuoksi esitetyt veronkorotukset ja leikkaukset voivat pahimmillaan johtaa kokonaisten bändien, festivaalien, orkesterien ja kulttuuritalojen toiminnan lakkauttamiseen ympäri maan. **Lakkautuksilla ja konkurssilla olisi merkittävä heikentävä vaikutus alueiden ja sitä kautta koko Suomen elinvoimaan.**

Luovien alojen taloudellinen tilanne on jo valmiiksi hauras

Hallituksen esittämä alennetun arvonlisäverokannan korotus 10 prosentista 14 prosenttiin osuisi luoviin aloihin varsin laajasti. Muutos koskisi muun muassa kirjoja, pääsyä kulttuuritapahtumiin ja -tiloihin sekä esiintyvän taitelijan, urheilijan tai muun julkisen esiintyjän verollisia esityksiä, maahantuotuja ja tekijän tai satunnaisen myyjän myymiä taide-esineitä sekä tekijänoikeudenhaltijoita edustavan järjestön saamia tekijänoikeuteen liittyviä korvauksia. Kiristyksellä olisi siis laaja vaikutus jo valmiiksi taloudellisesti epävarmassa tilanteessa olevaan alaan.

Suomen panostukset luoviin aloihin olivat vaatimattomat jo ennen Orpon hallituksen leikkauspäätöksiä. Suomen kulttuuribudjetti on EU-maiden viidenneksi alhaisin ja julkisen sektorin kulutusmenot kulttuuripalveluihin ovat alle puolet verrattuna naapurimaa Ruotsiin. Tämä näkyä alan työpaikkojen ja yritysten vähäisyydessä suhteessa verrokkimaihin. Esimerkiksi Ruotsissa luovat alat työllistävät yli kaksi kertaa enemmän ihmisiä kuin Suomessa. Alan yritysten määrä on Ruotsissa noin neljä kertaa suurempi ja kotitaloudet käyttävät 5,1 prosenttia tuloistaan kulttuuripalveluihin, kun Suomessa vastaava luku on vain 3,1. **Suomen tulisikin pyrkiä kulttuuriin panostamisessa lähemmäs verrokkimaitaan kuten Ruotsia tai Tanskaa.**

Koronakriisi heikensi luovien alojen tilannetta entisestään. Rajoitukset osuivat kovaa erityisesti keikoista, konserteista ja muista tapahtumista elantonsa saavaan vapaaseen kenttään. Ala pääsi tekemään ensimmäisen täyden toimintavuotensa koronan jälkeen vasta vuonna 2023. Alennetun arvonlisäverokannan korotus osuu juuri näihin samoihin yrityksiin kaikista kovimmin.

Luovien alojen yritykset jäivät erilaisten koronatuokien väliinpuotoajaksi. Iso osa etenkin yksityisyrityksistä ja itsensä työllistäjistä rajautui sekä sosiaaliturvan että yritystukien ulkopuolelle. Ala kärsii koronan aiheuttamista vaurioista edelleen. **Tehokas elpyminen ja kasvun vauhdittaminen vaatisi tukea leikkausten ja veronkorotusten sijaan.**

Hallituksen esityksen mukaan "alennettuja arvonlisäverokantoja ei yleisesti pidetä tehokkaana keinona niille asetettujen yhteiskunnallisten tavoitteiden saavuttamiseksi". Virke sisältää ajatuksen, että valtion näkökulmasta olisi tehokkaampaa käyttää vastaava summa em. tavoitteita edistäviin suoriin tukiin. Tällaisten suorien panostusten sijaan hallitus kuitenkin toimii päinvastoin ja on toteuttamassa historiallisen laajat leikkaukset taiteen ja kulttuurin rahoituksesta. Tarkoituksena näyttääkin olevan enemmän mahdollisimman suuret säästöt luovilta aloilta kuin näiden alojen mahdollisimman tarkoituksenmukainen tukeminen.

ALV-korotus heikentää luovien alojen kasvua ja vientiä

Hallituksen esityksessä arvioidaan, että esitetty alennetun arvonlisäverokannan korotus tulee heikentämään kuluttajien ostovoimaa sekä korotuksen piiriin kuuluvien tuotteiden kysyntää. Luoviin aloihin kysynnän heikkeneminen osuu erityisen kovaa: suomalaiset käyttävät jo valmiiksi verrattain vähän rahaa taiteeseen ja kulttuuriin, ja ostovoiman

heikentyessä sekä hintojen noustessa moni säästää näistä jo valmiiksi vähäisistä ostoksista.

Yritysten on ollut pakko nostaa konsertti- ja tapahtumalippujen hintoja koronan, Ukrainan sodan ja inflaation myötä kasvaneiden kulujen myötä. Lippujen hintataso onkin muutamassa vuodessa noussut selvästi. Samaan aikaan useiden yritysten taloudelliset puskurit ja katteet ovat olemattomat ja yrityksillä on koronan jäljiltä merkittävää velkataakkaa. Esitetty veronkorotus vaikeuttaa tilannetta entisestään.

Pääsylippujen veronkorotus aiheuttaa konkreettisia ongelmia luovien alojen tapahtumakentälle, jonka toimintaa ohjaa ennakointi ja etupainotteisuus. Esiintymissopimuksia, joihin pääsylipputulot oleellisesti liittyvät, tehdään ennakkoon vuoden tai jopa useamman aikajänteellä. Pääsylippuja myös myydään vuodeksikin eteenpäin. Veronkorotuksen vaikutukset alv-kannan siirtymävaiheessa tulevat heikentämään tapahtumia järjestävien yritysten kannattavuutta, sillä siirtymävaiheessa veronkorotus maksetaan lipunmyynnin katteesta.

Esitetyn veronkorotuksen vaikutukset luoviin aloihin olisivat hyvin laajat, sillä ala on hyvin keskinäisriippuvainen. Korotus heikentäisi yritysten kannattavuutta sekä toisaalta kuluttajakysyntää sekä suoraan korotuksen piiriin kuuluvien yritysten että niiden toiminnasta riippuvaisten toimijoiden osalta. Esimerkiksi säveltäjien ja sanoittajien tulot syntyvät heidän tekemänsä musiikin esittämisestä ja kuuntelusta, jolloin keikkojen ja festivaalien kuihtuminen heikentää suoraan paitsi artistien myös musiikin luovien tekijöiden tuloja. **Luovien alojen osalta esitetyn veronkorotuksen vaikutukset olisivat siis todellisuudessa vielä laajemmat kuin hallituksen esityksessä esitetyt arviot korotuksen suorista vaikutuksista.**

Musiikkialan osalta veronkorotus tarkoittaisi musiikkitapahtumien ja esitysten yleisömäärien laskua, järjestettyjen konserttien määrän vähenemistä, musiikkitapahtumien kävijöiden oheispalveluiden kulutuksen laskua ja pahimmassa tapauksessa joidenkin alan toimijoiden konkurssseja. Pääsylippujen veronkorotus kaventaisi kotimaisen musiikin tarjontaa, artistien ja yhtyeiden esiintymismahdollisuuksia ja ammattimaisesti konserttitoimintaa järjestävien yritysten toiminnan edellytyksiä. Myös säveltäjien ja sanoittajien olisi entistäkin vaikeampaa tulla toimeen musiikintekijänä. Tämä köyhdyttäisi suomalaista kulttuurikenttää entisestään.

Musiikkitapahtumien kysynnän heikkeneminen vaikuttaa suoraan myös tapahtumien oheispalveluihin, kuten matkailuun, majoituspalveluihin ja ravintoloihin. Veronkorotus siis heikentää suoraan elinvoiman, työllisyyden ja yrittäjyyden kasvuedellytyksiä ympäri Suomen. Korotus onkin täysin päinvastainen suhteessa koronakriisin jälkeen kaivattuun tukeen luovien alojen ja etenkin tapahtuma-alan elpymiselle.

Luovien alojen osalta esitetty alennetun arvonlisäverokannan korotus näyttää tuottavan enemmän haittaa kuin hyötyä. Näiden alojen osalta ennakoidut verotuotot ovat verrattain vaatimattomat: hallituksen esityksessä todetaan, että kulttuuri- ja viihdepalvelujen osalta verokertymän arvioidaan kasvavan 50 miljoonalla. Kirjailijoiden, säveltäjien ja esiintyvien taiteilijoiden tekijänpalkkioiden, tekijänoikeusjärjestöjen

saamien tekijänoikeuteen liittyvien korvauksien sekä taide-, keräily- ja antiikkiesineiden luovutusten osalta vaikutukset arvonlisäveron tuottoon arvioidaan vähäisiksi.

Luovien alojen kasvuun kannattaisi panostaa, sillä nämä panostukset ovat erittäin tehokkaita niin talouskasvun kuin työllisyyden näkökulmasta. Taloustutkimuksen vuonna 2021 julkaiseman selvityksen mukaan tämänhetkisellä taiteen ja kulttuurin 1,3 miljardin euron rahoituksella ala saa aikaan 14 miljardin euron tuotoksen, josta julkinen sektori kerää 3,4 miljardin euron tulot. Luovat alat tuottavat siis yli 10-kertaisen hyödyn suhteessa valtion panostuksiin, vaikka kaikkien tukimuotojen, kuten lasten taidekasvatuksen rahoituksen, ei ole edes tarkoitus tuottaa rahaa. Tuoreimman, alkuvuodesta 2024 tehdyn selvityksen mukaan toimiala on kasvanut vuodessa yli miljardi euroa, mikä osoittaa alan merkittävän kasvupotentiaalin.

Alennetun arvonlisäverokannan korotus tulee peruuttaa. Toissijaisesti olisi syytä arvioida luovien alojen jättämistä korotuksen ulkopuolelle. 50 miljoonan euron tavoiteltu verotulo olisi mahdollista saavuttaa huomattavasti vähemmän haitallisilla toimilla.

Espoossa 19.8.2024

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry

Risto Salminen

toimitusjohtaja